

Täysistunto

Tiistai 25.9.2018 klo 14.00—17.09

3. Hallituksen esitys eduskunnalle Tuomioistuinvirastoa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 136/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.

Lähetekeskusteluun varataan enintään tunti. Mikäli puhujalistaa ei ehditä annetussa ajassa käydä loppuun, asiakohdan käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan tämän päivän istunnossa muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi. Jos keskustelu asiasta puolestaan päättyy ennen sille varatun määräajan päättymistä, siirrytään päiväjärjestyksen seuraavaan eli 4. asiakokhtaan.

Keskustelu

14.01 **Oikeusministeri Antti Häkkänen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus on siis antanut eduskunnalle nyt käsitellyssä olevan esityksen tuomioistuinvirastoa koskevaksi lainsäädännöksi. Esityksen mukaan Suomeen perustettaisiin tuomioistuinvirasto huolehtimaan tuomioistuinlaitoksen keskushallintotehtävistä. Tehtäviä hoidetaan nykyisin oikeusministeriössä. Keskushallinnon erottaminen ministeriöstä ja tehtävien siirtäminen itsenäiselle tuomioistuinvirastolle korostaisi tuomioistuinten rakenteellista riippumattomuutta poliittisesta ministeriöstä sekä edistäisi tuomioistuinten hallintotehtävien tehokasta ja tuloksellista hoitamista. Samalla oikeusministeriö pystyisi nykyistä tehokkaammin ja vahvemmin keskittymään sen valtioneuvostotason tehtäviin eli tuomioistuinlaitoksen strategiseen ohjaukseen ja säädösvalmisteluun.

Tuomioistuinlaitos on oikeusvaltion kivijalka. Nyt perustettavaksi ehdotettu tuomioistuinvirasto huolehtisi tuomioistuinlaitoksen toimintaedellytyksistä sekä tuomioistuinten toiminnan kehittämistä, suunnittelusta ja tukemisesta. Virasto vastaisi muun muassa tuomioistuinten tulosoajauksesta ja tuomioistuinten henkilöstön koulutuksen järjestämisestä. Viraston perustaminen mahdollistaisi tuomioistuimissa nykyisin hoidettavien hallinnollisten tehtävien keskittämisen viraston hoidettavaksi, jos perustettava tuomioistuinvirasto aikanaan niin päättää.

Arvoisa puhemies! Tuomioistuinviraston perustaminen tulisi lisäämään tuomioistuinten keskushallinnosta aiheutuvia kustannuksia jonkin verran. Viraston vuosittaiset toimintamenot olisivat noin 4 miljoonaa euroa. Hallituksen tavoite on, että panostus johtaisi oikeusturvan laadun parantumiseen ja tuomioistuinten toiminnan tehostumiseen.

Arvoisa puhemies! Haluan vielä lopuksi korostaa, että tuomioistuinlaitoksen keskushallintotehtävät on Suomen kaltaisessa maailman kärkioikeusvaltiossa järjestettävä tavalla,

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

joka osaltaan korostaa tuomioistuinten rakenteellista riippumattomuutta, ja siten, että riippumattomuus on myös kenen tahansa ulkopuolisen selkeästi havaittavissa. Tuomioistuinviraston perustaminen vahvistaa juurikin tätä asetelmaa. Tavoitteena on, että lainmuutokset tulisivat voimaan ja tuomioistuinvirasto aloittaisi toimintansa vuoden 2020 alusta lähtien.

Puhemies Paula Risikko: Halutaanko debattiin tässä aluksi, onko kiinnostusta, vai halutaanko ihan suoraan puheenvuoroihin? — Sitten mennään suoraan puheenvuoroihin.

14.04 Leena Meri ps: Arvoisa puhemies! Tuomioistuimien uudistaminen kiinnostaa henkilökohtaisesti minua hyvin paljon. Olen myös työskennellyt itse tuomioistuimissa — käräjäoikeudessa, hovioikeudessa ja vakuutuslaitosten oikeudessa — ja nämä asiat ovat minulle tuttuja, ja paljon tuttavapiirissä on edelleen ihmisiä, joiden kanssa päivittäin käyn näitä asioita läpi.

Haluan ensiksi tuoda esille sen, että Tuomariliitto on ilahtunut syyskuisessa tiedotteessaan siitä, että tuomioistuinvirasto tulee, ja tästä on ilmeisesti eduskunnassakin laaja yksimielisyys. Tuomariliitto oli huolestunut siitä, minne tämä viraston sijainti tulee, ja ilmeisesti se on nyt sitten Vantaa — ilmeisesti siitä on nyt päästy yhteisymmärrykseen. Kansainvälisesti on tutkittu, että on hyvä, että se on hyvien kulkuyhteyksien lähellä. Itse katson, että se on hyvä paikka. Helsinki on jo kovin ruuhkainen, elikkä tänne liikenneyhteydet olisivat hankalat.

Sitten toisaalta katsoin oikeusministeriön tiedotetta, jossa todettiin, että tuomioistuinvirastolla rakennetaan vahvempi palomuuripoliitikkojen ja tuomioistuimien väliin — tämä on ministeri Häkkäsen sitaatti sivuilta. Tietysti on tärkeitä, että tuomioistuimet toimivat riippumattomasti, mutta ehkä jotenkin jäin nyt miettimään, että onko nyt ollut ministerin mielestä jotain epäasiallista vaikuttamista, jota tässä nyt erityisesti täytyisi suojata. Ministeri varmaan kertoo täällä, kun pääsee itse puheisiin, mitä hän tarkoittaa. Joka tapauksessa meidän kansanedustajien tehtävä on myös säätää lakeja ja vaikuttaa sitä kautta tietysti tuomioistuinikäytäntöön — ei tietenkään vireillä olevaan asiaan, vaan tulevaisuuteen — ja on tärkeää käydä yhteiskunnallista keskustelua. Esimerkiksi alaikäisten seksuaalisesta hyväksikäytöstä on paljon käyty keskustelua, ja ainoa keino vaikuttaa siihen, että rangaistukset kovenevat, on tällä hetkellä se, että on jo olemassa vakiintunut tulkinta hyvin pitkälle, että rangaistusten alarajaa nostetaan, ja se on lainsäätäjän tehtävä. Hieman jää epäselväksi, mitä tämä palomuri tuossa tarkoittaa, että onko nyt olemassa joitain hälytysmerkkejä ministeriössä.

Ehkä tähän aiheeseen liittyy myös se, että katsoin lakiehdotuksen 5—8 §:iä tuomioistuinviraston johtamisesta. Siellä johdosta huolehtivat johtokunta ja ylijohtaja, ja tähän johtokuntaan, joka kuitenkin ei puutu yksittäisiin ratkaisuihin eikä yksittäisten päätösten sisältöihin, ei voida valita sellaista käräjätuomaria — vaikka on ammatiltaan käräjätuomari tai sitten tuomioistuinlaitoksen jäsen — joka kuuluu esimerkiksi kunnanvaltuustoon tai kunnanhallitukseen. Ehkä vähän mietin sitä, että kun perustuslaissa on turvattu yhdistymisvapaus sekä on turvattu yhdenvertaisuus lain edessä, niin mikä tämä tällainen este on, että jos olet aktiivinen yhteiskunnallinen osallistuja ja kuulut kunnanvaltuustoon, niin jos olet ammattisi puolesta käräjäoikeudessa töissä ja muuten pääsisit tähän johtokuntaan, niin onkos tässä nyt niin kuin ajatuksena, että henkilö, joka on politiikassa mukana, ei saa sitten olla tämmöisissä asioissa mukana, että onko hän heti jollain lailla epäilyttävä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

Tähän toivon myös ministeriltä vastausta, miksi tällainen lisäys on. Ymmärrän sen, että kansanedustaja ei siellä voi olla, mutta kun kansanedustaja on täällä päivätöissä, niin ei hän voisi olla samaan aikaan muutenkaan käräjäoikeudessa töissä. Silloinhan tulee automaattisesti lain mukaan virkavapaa.

Yksi asia, mihin toivoisin vielä vastausta ministeriltä: Tässä jatkuvasti tulee tuomioistuimille lisää tehtäviä, ja tästä oli jo viime viikolla lähetekeskustelussa puhetta, itse ainakin nostin esille huolestuneisuuden tuomareiden määrästä. Tässä katsoin, että vuosina 2017—2019 trendi on tällä hetkellä henkilötyövuosissa hieman laskeva, asiamäärät lisääntyvät, asiat vaikeutuvat, myös tuomioistuinhenkilöstön sairauspoissaolot ovat nousussa, ja on myös ollut tutkimuksia tuomareiden jaksamisesta. Haluaisinkin kuulla ministeriltä, miten tätä on ajateltu edistää. On ollut hyviä hankkeita: muun muassa poliiseihin on panostettu lisäresursointeja, syyttäjien asemaa on pohdittu, tällä hetkellä on myös laki syyttäjistä vireillä täällä eduskunnassa. [Puhemies koputtaa] Mutta olisin nyt kiinnostunut tietämään, koska puutemme siihen, että tuomioistuin on se viimeinen pullonkaula, minne nämä asiat menevät ja missä ne ruuhkautuvat ja missä se oikeusturva toteutuu, tai jää toteutumatta. — Kiitos.

Puhemies Paula Risikko: Nyt oli pyyntöjä muutamalle debattipuheenvuorolle.

14.09 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Meri kiinnitti aivan oikein huomiota tuomioistuinten ruuhkautumiseen ja sen seurauksena myös juttujen venymiseen, mistä olemme saaneet jopa Euroopan ihmisoikeustuomioistuinta pyyhkeitä. Edustaja Meren ratkaisu on se, että pitää nimittää lisää tuomareita, ja varmasti sitäkin tarvitaan, mutta itse koen, että vielä tärkeämpää on prosessien kehittäminen siten, että kaikista mitättömistä jutuista ei loppuun saakka riidellä. Tehdään sovintoja, jätetään asioita osin rangaistusmääräysmenettelyn piiriin ja niin edelleen. Ja kuten edustaja Merikin viittasi, nyt eduskunnassa on syyttäjälaitosta ja hallintotuomioistuinta koskeva uudistus, jolla pyritään sujuvoittamaan prosesseja.

Eli kysyisin oikeusministeriltä tästä prosessien sujuvoittamisesta, niin että oikeusturvaa saadaan mutta mitättömissä asioissa ei vuosikausia riideltäisi: miten on edistytty näissä prosessien sujuvoittamispyrkimyksissä?

14.11 **Riitta Myller sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä tuli puheeksi tämän tuomioistuinviraston sijaintipaikka. Tästähän käytiin pitkä keskustelu. Aika monet kaupungit, joissa on oikeustieteellistä koulutusta ja muuta laajaa oikeustieteellistä osaamista, olisivat tietysti mielellään nähneet, että tämä virasto olisi sijoittunut muualle kuin tänne pääkaupunkiseudulle. Täällä jo sanottiin, että täällä on ruuhkaa kovin. Ja sitten toinen asia on tietysti se, että kun puhutaan alueellistamisesta, niin parhaat tulokset on saatu sillä, kun uusia virastoja on alueellistettu. Tässä olisi ollut aivan mainio mahdollisuus harastaa järkevää ja toiminnallista aluepolitiikkaa. Kysynkin, miksi näin ei tehty.

14.12 **Sari Essayah kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Yhdyn edustaja Myllerin esille nostamaan kysymykseen tästä tuomioistuinviraston sijaintipaikasta. Täytyy sanoa, että tämä on kyllä itäsuomalaisille tärkeä kysymys ja tärkeä myöskin sen suhteen, minkälaista linjanvetoa hallitus tekee aluepolitiikan suhteen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

Joensuussa oikeustieteellinen tiedekunta toimii, ja sinne on pyritty saamaan alan opiskelijoita. Kun katsotaan, että tuolla alueella erityisesti kärjäoikeusuudistuksessa sekä Iisalmen että Varkauden kärjäoikeuksien kanslioitteen lopettaminen kirpaisi, niin jollakin tavalla se odotusarvo siihen, että tämä tuomioistuinvirasto voisi olla tuolle alueelle sijoitettava, on tällä hetkellä varsin korkea. Olisin myös halunnut tästä asiasta kysyä ministeriltä niitä perusteluita, kun tämä Vantaa nyt on ollut esillä näissä keskusteluissa, että miksi näin.

14.13 Antti Rantakangas kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä tuomioistuinviraston perustaminenhan on hyvä asia, ja esimerkiksi lakivaliokunnassa oli paljon myönteistä työntöä, että tällainen tulisi, ja on siinä mielessä hieno asia, että oikeusministeriö ja hallitus ovat päätyneet tähän ratkaisuun. Mutta samoin kuin edellä puhuttiin, niin itsekin olisin odottanut, että hallitus ja oikeusministeriö olisivat käyttäneet tilaisuuden toteuttaa käytännön tasolla tätä alueellistamista.

Tietojeni mukaan tätä asiaa ei käsitelty alueellistamisen koordinaatiotyöryhmässä — en tiedä, pitääkö tämä paikkansa — joka on pelisääntöjen mukaan se paikka, jossa katsotaan sitten vähän laajemmalla joukkueella, mikä on paras ratkaisu sen viraston osalta. Kyllä Pohjois- ja Itä-Suomesta olisi hyviä kohteita löytynyt, jotka olisivat täyttäneet nämä kriteerit. Kyllä tämä valitettavasti tukee vääränsuuntaista keskittämispolitiikkaa, josta kuitenkin jokaisen ministerin pitäisi kantaa huolta, kun se on tietyllä tavalla hallituksen linjan mukaista, että koko maata halutaan kehittää ja pitää toiminnassa.

14.14 Johanna Karimäki vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tätä tuomioistuinvirastoa on todellakin kannatettu, ja se oli esillä myös kärjäoikeusuudistuksen aikana, kun ihmeteltiin, miksi mennään karsimaan kärjäoikeuksia ennen kuin on otettu tätä askelta. Toisaalta lakivaliokunnan on syytä huolellisesti käsitellä nämä pykälät ja myös pohtia, ovatko valitut ratkaisut juuri oikeita, jotka turvaisivat parhaalla tavalla tuomioistuinten riippumattomuutta.

Oikeusministeri Häkkänen on tosiaan tehnyt tämän päätöksen, että virasto sijoittuisi Vantaalle. Minusta se kuulostaa järkevältä ja tasapainoiselta ratkaisulta jo liikenneyhteyksienkin perusteella, ja kotimaisten kielten ja kielikysymysten huomioon ottaminenkin on hyvä perustelu sille, että tämä virasto on Vantaalla. Minusta tämä on hyvä päätös, ja mielelläni kuulen myös ministerin perusteluita sijoituspaikalle.

14.15 Simon Elo sin (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Uusimaalaisena kansanedustajana ja espoolaisena minun olisi helppo vain tässä kiittää ministeriä siitä, että virasto tulee Vantaalle, mutta totta kai tässä pitää katsoa kokonaisuutta. Sininen eduskuntaryhmäkin kannattaa sinänsä alueellistamista ja sitä, että valtion toimintoja sitä kautta sitten on kaikkialla maassa. Yksi paikkakunta, joka nousee esille ja johon on muita toimintoja laitettu, on tietysti Kuopio, jossa itsekin joskus olen asunut.

Tässä kaikkein tärkeintä on tietysti se, että tuomioistuinvirasto toimii tehokkaasti ja pysyy myös tekemään päätöksiä tehokkaasti ja mahdollisimman oikeudenmukaisesti. Kun käsittääkseni olette ministeriössä sinänsä tehneet ihan syvällisen selvityksen tästä paikkakysymyksestä, niin mielelläni itsekin kuulen tarkemmin teiltä siitä, miksi nimenomaan Vantaa valikoitui, mitä muita vaihtoehtoja oli ja miksi kuitenkin lopulta sitten päädyttiin Vantaaseen.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

Puhemies Paula Risikko: Näyttää, että kaikilla, jotka ovat pyytäneet vastauspuheenvuoron, on kuitenkin myöskin varsinainen puheenvuoropyyntö täällä. Ovatko ne kuitenkin eri asiaa, mitä te haluatte tässä debatissa käydä? — Elikkä mennään nopsasti sitten nämä debattipuheenvuorot.

14.16 Pia Kauma kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuomioistuinviraston perustaminen Vantaalle, pääkaupunkiseudulle, on mielestäni perusteltua, koska nämä virastot pitää perustaa sinne, missä ihmisetkin ovat, ja siellä on myöskin suurin osa tapauksista, [Välihuutoja] jotka pitää käsitellä, ja hyvät liikenneyhteydet.

Arvoisa puhemies! Edustaja Zyskowitz nosti esiin prosessien pitkittymisen ongelman ja sen, millä tavalla tätä on pystytty taklaamaan, että saataisiin nopeammin ihmisille oikeuden päätöksiä. Tämä minuakin kiinnostaa, erityisesti siitä syystä, että pitkiin prosesseihinhan sitoutuu aina rahaa ja silloin ihmisten on vaikeampaa sitten käydä oikeutta. Erityisesti minua huolestuttaa keskiluokka, koska köyhillä ihmisillä on mahdollisuus saada oikeusapua ja rikkailla on rahaa, mutta sitten ovat ne kaikki väliinputoajat siinä välissä, jotka joutuvat miettimään, että kannattaako sitä oikeutta edes ryhtyä hakemaan.

14.17 Markus Lohi kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täytyy ensinnä antaa kiitokset ministerille: Tuomioistuinviraston perustaminen on erittäin hyvä päätös. Tätä jo hallitusohjelmaneuvoittelussa pyrittiin saamaan kirjattua sinne, siellä se ei vielä ole, mutta on erinomaista, että päätös on syntynyt.

Täällä on arvosteltu tätä sijoituspaikkaa, ja minusta kyllä ihan aiheestakin. Silloin kun meillä on mahdollisuus sijoittaa ja löytyy muitakin järkeviä sijoituspaikkoja kuin pääkaupunkiseutu, niin kannattaisi kyllä tilaisuuteen tarttua. Täällä edustaja Kauma totesi, että pitäisi sijoittaa tuomioistuinvirasto sinne, missä ovat ihmiset ja missä ovat nämä oikeustapaukset, mutta silloin on ehkä ymmärtänyt tuomioistuinviraston tehtävän hieman väärin, koska se ei tule käsittelemään tuomioistuimena mitään oikeustapauksia — ei valituksia eikä mitään rikos- tai riitajuttuja, hallintojutuista puhumattakaan — vaan sen tehtävä on kehittää tuomioistuinlaitosta ja varmistaa sen toimivuus [Puhemies koputtaa] tulevaisuudessa entistä paremmin.

14.18 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä keskustelussa on ollut esillä, että alueellistamisen koordinaatioryhmä ei olisi käsitellyt tätä nyt puheena olevan yksikön perustamista. Mutta se on käsitellyt 29. päivä kesäkuuta 2018 tätä tuomioistuinviraston perustamista ja on esittänyt suosituksen siitä, että tämän viraston sijaintipaikka ja tämän viraston perustamista koskeva sijainti tulisi viedä valtioneuvoston yleisistunnon käsiteltäväksi. Ilmeisesti oikeusministeri Häkkänen on päätenyt siihen, että sitä ei viedä valtioneuvostoon koko hallituksen käsiteltäväksi. Voitteko vähän perustella tätä ratkaisua?

Täällä on kuultu, voisinko sanoa, siltarumpupoliittisia puheenvuoroja Uudenmaan vaalipiirin kansanedustajilta siitä, että ihmisiä ei ole muualla ja elämää ja järkeä ei ole muualla kuin täällä ihan Etelä-Suomessa. [Ben Zyskowitz: No ei nyt sentään!] Kun uusia yksiköitä perustetaan, niin silloinhan alueellistaminen pitäisi käydä läpi. Haluaisin itsekkin kuulla oikeusministeri Häkkäselä: miksi ette halua alueellistaa tätä tuomioistuinvirastoa? Meillä on juristikoulutusta esimerkiksi Turussa, Vaasassa, [Puhemies koputtaa] Rovaniemellä, Joensuussa. Eikö sinne olisi helpompi saada vaikka edullisemmat toimitilat?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

14.19 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä on selkeästi nytten tämmöinen aluejakoinen mielipide tästä tuomioistuinviraston paikasta. Tässä täytyy nyt sen verran edustaja Kaumaa komparta, koska tuomioistuinvirasto kuitenkin vastaisi tuomareiden ja muun henkilöstön koulutuksesta ja tulisi tällöin niin sanotusti myös tämmöiseksi riippumattomaksi virastoksi tänne poliitikkojen ja muiden väliin, ja siinä mielessä Vantaa on erinomainen sijaintipaikka. [Välihuutoja] Täällähän suurin osa tuomareista töitä tekee, täällä Helsingin seudun alueella, joten säästetään paljon matkakuluissa ja kaikessa muussa, kun majoitutaan Vantaalla ja käydään koulussa siellä ja niinpäin pois. [Välihuutoja] Siinä mielessä, arvoisa ministeri, olisin kysynyt: Mitkä olivat ne painavimmat kriteerit, että Vantaa valittiin? Tietysti se, että siellä on Korso, mutta onko lisäksi muita kriteereitä?

14.20 **Katja Hänninen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kyllä minuakin kiinnostaa, niin kuin monia muitakin edustajia tässä salissa, ne perustelut, että minkä takia, ministeri, päädyitte esittämään tuomioistuinvirastoa Vantaalle ettekä jonnekin muualle. Käsittääkseni kuitenkin ei voida sanoa, etteivätkö muutkin sijoituspaikat, jotka olivat tässä vertailussa mukana, olisi täyttäneet niitä kriteereitä, jotka tälle tuomioistuinviraston sijainnille ja tälle virastolle on asetettu, vaan tämä vaikuttaisi olevan poliittinen päätös, että tätä on nytten tänne Vantaalle esitetty. Mutta ei se sulje pois minusta sitä, että olisi ollut myös jokin toinen vaihtoehto yhtä hyvä, ja sen takia nämä perusteluiden vaateet ovat ihan paikallaan. Toinen asia, minkä edustaja Karimäkikin nosti esille, on, että lakivaliokunta olisi halunnut ratkaista tämän yhdessä käräjäoikeusverkoston uudistuksen kanssa.

Ja edelleen pitää kysyä ministeriltä: olisitteko valmis harkitsemaan, että erittäin tehokkaat, kustannustehokkaat, laadukkaat ratkaisut omaavat istuntopaikat ja kansliat säilytettäisiin, kuten Iisalmessa, Raahessa ja Varkaudessa?

14.22 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Siltarumpua minäkin täällä hakkaan mutta tällä kertaa rummutan Rovaniemen puolesta. Pohdin sitä, että kyllä tämä nyt olisi ollut oikeusministeriöltä aivan oikea suunta lähteä miettimään, missä nämä koulutukset ovat. Niitä ei ole vain yhdessä suunnassa. Vaikka olen Espoosta, silti näen tämän aluepoliittisesti merkittävänä. Erityisesti se rohkaisisi maakuntiakin näkemään ja ymmärtämään, että todella täällä eduskunnassa on muutakin kuin suurten kaupunkien politiikkaa.

Sitten pohdin sitä, että tämä tuomioviraston perustaminen tulee vasta nyt, vaikka käräjäoikeusuudistus hetki sitten päätettiin. Olisin kysynyt oikeusministeriltä kahta asiaa: Miksi tämä päätettiin sijoittaa Vantaalle, miksi ei jonnekin muualle? Ja toiseksi, miksi tämä järjestys oli näinpäin, kun ne ovat kuitenkin ihan lähekkäin? Miksi ensin käräjäoikeusuudistus [Puhemies koputtaa] ja sitten vasta tuomarivirasto?

14.23 **Eeva-Maria Maijala kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hyvä jatkaa Laukkanen puheenvuorosta.

Kysynkin ministeriltä, onko jotain erityistä syytä, minkä takia tämä tuomioistuinvirasto tulisi sijoittaa justinsa Vantaalle. Eikö meidän näissä päätöksissä pitäisi miettiä ensisijaisesti valtion etua, koko valtion etua, siis Suomen, jossa me kaikki asumme?

Meillä on myös muualla hyvin paljon osaajia, meillä on hyviä yhteyksiä ympäri Suomea, siitä me olemme tunnettuja, yhteydet sekä liikenteessä että muussakin, digitaalisessa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

toiminnassa ja kaikissa näissä. Monessa muussa paikassa, esimerkiksi Rovaniemellä, on edullisempaa asua, siellä on pysyvämpää henkilökuntaa, ja siellä on myöskin pätevää osajaa. On oikeustieteitten tiedekunta, elikkä osajia on. Minäkin olen siellä koulun käynyt, oikeustieteellisen, ja tullut siihen tulokseen, että pätevää henkilökuntaa näyttää olevan saatavissa kyllä ihan tarpeen mukaan.

Puhemies Paula Risikko: Myönnän viisi vastauspuheenvuoroa, sen jälkeen saa ministeri vastata. Nämä henkilöt ovat Kivelä, Hoskonen, Raatikainen, Jarva ja Kulmala.

14.24 Kimmo Kivelä sin (vastauspuheenvuoro): Puhemies! On varmasti monia rationaalisia perusteita oikeusviraston perustamiseksi, mutta on myös kriittisiä ääniä, jotka on syytä ottaa vakavasti. Puhutaan, että tämän viraston perustamisen resurssit, käyttökulut ovat sitten pois varsinaisesta oikeuslaitoksen toiminnasta. Historian varrella kokemukset keskusvirastoista eivät ole pelkästään positiivisia.

Toki itse uskon, että tämä merkittävästi lisää oikeuslaitoksen prosessien sujuvuutta, kansalaisten oikeusturvaa ja ylipäättänsä jättevöittää oikeuslaitosta, ja juuri se, että tuomareille annetaan täydennys- ja ajankohtaiskoulutusta.

Liityn kyllä myös, oikeusministeri, niihin, jotka kyseenalaistavat tämän sijaintipaikan.

14.25 Hannu Hoskonen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Todellakin, kun uusia virastoja perustetaan, kyllä siinä yhteydessä pitäisi ihan aidosti käydä se keskustelu, niin kuin nyt on julkisuudessa käytykin, mutta käydä se korkeimmalla poliittisella tasolla, siitä, että tässähän on nyt juuri se tilaisuus tehdä sitä oikeaa, koko Suomen huomi-oivaa politiikkaa.

Väite siitä, että jossakin on enemmän ihmisiä tai vähemmän ihmisiä: Meillä kuitenkin Suomi on kokonaisuus, ja katsokaapa nyt esimerkiksi Suomen metsävaroja. Lähes kaikki metsälliset toiminnot on keskitetty tänne Helsinkiin, mutta itse metsävarannot ovat jossakin ihan muualla. Siinäkin asiassa ei ole huomioitu tätä todellisuutta.

Tässä nyt käsittelyssä olevassa asiassa toivoisin, että oikeusministeri ottaisi nyt niin sanotusti lusikan kauniiseen käteensä ja huomioisi, missä oikeustiedettä opetetaan. Esimerkiksi edustaja Antti Kurvinen kertoi omassa puheenvuorossaan nämä paikkakunnat. Nimenomaan näen, että tässä on se mahdollisuus tehdä oikeudenmukaista politiikkaa, ja hajuttaminen sinänsä on viisautta eikä resurssien tuhlausta. Se on aina viisautta, koska keskittäminen on se suuri riski.

14.26 Mika Raatikainen ps (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Käytän tilaisuutta hyväkseni enkä nyt puutu tähän. Sijoitetaan nyt, minne sijoitetaan. Tämä ei näin helsinkiläisenä hirveästi aiheuta parran pärinää. Siltarummuista puhutaan, mutta minä en niihin ole perehtynyt.

Käytän tilaisuutta hyväkseni. On hienoa, että tuomioistuinlaitos uudistuu, ja kysyisinkin oikeusministeriltä, aikooko tässä tilanteessa hallitus kenties ryhtyä joihinkin toimiin varmistaakseen sen, että tuomareiden riippumattomuus ja erottamattomuus turvataan tilanteessa, jossa merkittävä osa tuomareista toimii määräaikaisissa viroissa. Meillä on aika paljon tuomareita käsittääkseni tällä hetkelläkin määräaikaisina, ja kun työpaineet aiheuttavat sen, että yritetään olla tehokkaita, niin siinä on pieni riski, että tuomioiden laatu ehkä vaihtelee, jos yritetään olla ylitehokkaita. Sen vuoksi kysymys. — Kiitos.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

14.27 **Marisanna Jarva kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihan asiallista keskustelua käydään näistä sijoittumispaikoista näitten valtion toimintojen osalta. Kuitenkin näissä kyselyissä, joita on tehty medioitten toimesta, valtaosa suomalaisista tukee nimenomaan valtion vahvaa roolia valtion toimintojen sijoittamisessa, ja näkisin, että oikeusministeriö myös tässä noudattaa linjaa, jota on tämänkin hallituksen aikana haluttu viedä eteenpäin, että alueitten vahvuuksiin perustuen näitä toimintoja viedään eteenpäin ja kehitetään.

Toinen asia, johon haluaisin kiinnittää huomiota, on näitten kärjäoikeuksien osalta, kun tätä rakennemuutosta tehdään ja näiden jäljelle jäävien kärjäoikeuksien osalta on haluttu, että niitten toimintaa kehitetään ja vahvistetaan. Onko tarkoitus, ajatus ja toimintalinja se, että näitä toimintoja — esimerkiksi näitä summaarisia riita-asioita, joista on ollut keskustelua — keskitetään nyt sitten esimerkiksi näihin pienempiin kärjäoikeuksiin, jotta siellä nykyisten hyvien sähköisten menettelytapojen kautta, jotka ovat myös oikeusturvan kannalta [Puhemies koputtaa] ihan tasavertaisia kansalaisille, pystytään näitä toimintoja vahvistamaan?

Puhemies Paula Risikko: Vielä edustaja Kulmala, ja sen jälkeen ministerin vastaus.

14.28 **Kari Kulmala sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tuomioistuinvirasto on ehdottomasti perustettava, ja siitä ovat kaikki tässä salissa samaa mieltä. Kerron vielä noista tuomioistuinviraston tehtävistä, koska niistä näyttää olevan hieman epätietoisuutta. Elikkä lainaan suoraan tästä esityksestä: ”Tuomioistuinviraston tehtävänä olisi huolehtia tuomioistuinlaitoksen toimintaedellytyksistä, tuomioistuinten toiminnan kehittämisestä, suunnittelusta ja tukemisesta. Virasto toimisi oikeusministeriön hallinnonalalla, mutta olisi toiminnallisesti itsenäinen keskusvirasto. Se palvelisi koko tuomioistuinlaitosta.”

Arvoisa ministeri, kysyn tässä vaiheessa kuten niin moni muukin: minkä takia tällaista virastoa ei voida suunnitella minnekään muualle kuin pääkaupunkiseudulle? Meillä on olemassa esimerkiksi Rovaniemi, Kouvola, Joensuu, jotka ovat sellaisia alueita, minnekä tämän hyvin voisi sijoittaa.

Puhemies Paula Risikko: Ja sitten ministeri vastaa. — 3 minuuttia, olkaa hyvä.

14.29 **Oikeusministeri Antti Häkkänen:** Arvoisa puhemies! Kun katsotaan ripauksen verran Suomen rajojen ulkopuolelle, niin tällä hetkellä kaikista huolestuttavin kehitys — ei pelkästään kauppasuhteiden jäätyminen tai muut — on monissa länsimaissa tapahtuva oikeusvaltion horjuttaminen. Sitä tapahtuu USA:ssa, sitä tapahtuu monissa Euroopan maissa. Tuomioistuinlaitos on oikeusvaltion ydinkulmakivi. Sen luottamusta, sen toimintakykyä täytyy vaalia Suomessa kuin kultajyvää. Siihen en soisi sekoitettavan mitään muuta kuin tuomioistuimen parhaan toimintakyvyn turvaavia perusteita. Se on ollut minulla tässä kaiken päätöksenteon perustana.

Tuomioistuinviraston tehtävät tulevat olemaan nykyisiä tehtäviä, eivät siis uusia tehtäviä. Niitä pääosin hoidetaan tällä hetkellä oikeusministeriössä. Ne eivät ole tilivirastotehtäviä, ne eivät ole palkanlaskentatehtäviä. Ne ovat erittäin keskeisiä tuomioistuinlaitoksen toimintakykyyn, kehittämiseen ja ohjaamiseen liittyviä tehtäviä, siis tehtäviä, joiden varas-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

sa tuomioistuinelaitoksen luotettavuus, uskottavuus, toimintakyky, kustannustehokkuus — kokonaisuus — tulee joko menestymään tai epäonnistumaan.

Sen takia tämän viraston paras mahdollinen toimintakyky on ainoa kriteeri, joka oli myös sijaintipaikan valinnassa. Asiantuntijatoimikunta perusteellisesti ruoti eri paikkakuntia, niiden positiivisia ja negatiivisia piirteitä. Halusin vielä teetättää uuden selvityksen ministerikauteni aluksi, mikä paikkakunta parhaiten kykenee turvaamaan tuomioistuinelaitoksen toimintakyvyn niukkojen resurssien aikakautena. Sijainnin, saavutettavuuden, toimintakyvyn kannalta pääkaupunkiseutu oli paras, ja pääkaupunkiseudun kunnista Helsinki ei ollut paras, vaan nimenomaan Vantaa, koska se on helpoiten saavutettavissa ympäri Suomea niin idästä kuin lännestä, pohjoisesta ja etelästä. Etelä-Suomen alueella sijaitsee ylivoimaisesti suurin osa tuomioistuinelaitoksen henkilökunnasta. Se on kustannuksiltaan tehokas. Tätä on selvitetty, ja tätä analyysiä on itse asiassa useampi sata sivua. Tätä ei ole tehty minään hetken mielijohteena. Uskon, että puhujakaartia kun katsoo, niin minä olen itse asiassa varmaan ainoa, joka on oikein kunnan maaseutupitäjästä kotoisin. [Eduskunnasta: No, no!] Eli voin sanoa, että kyllä myös minä olisin nähnyt, että tämä virasto voisi sijaita jossain muualla, mutta kun katsotaan puhtaasti asiantuntijaselvityksiä, niin selvästi paras sijaintipaikka on Vantaalla.

Mitä tulee näihin muihin kysymyksiin, niin palaan vielä debatin jatkuessa ja keskustelun jatkuessa näihin muihin.

14.32 Maria Tolppanen sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun ministeri sanoi nämä viimeiset sanansa, nousin heti ylös. Eli kun kehitetään tuomioistuinelaitosta, niin se on todellakin se asia, mihin haluaisin puuttua ja mistä haluaisin, että uskalletaisiin nostaa asioita esille. Vaikka me kaikki tiedämme, että jokainen asia, joka tuomioistuimeen tulee, on omalaisensa ja erilainen, niin siitä huolimatta vaikuttaa siltä, että hyvin samankaltaisia asioita käsitellään eri tuomioistuimissa eri tavalla, ja muun muassa rangaistukset eivät aina näytä olevan yhteisverrannollisia. Tullaanko tässä puuttumaan sitten tällaisiin asioihin?

Ja toinen asia, se, kun nämä pienet, varsinkin sosiaali- ja terveystieteiden, laskutyöt jäävät maksamatta: Kun niitä sitten kierrätetään perintäfirmojen kautta ja sitten ne aikanaan menevät ulosottoon ja sen jälkeen sitten tulevat nämä perintäfirmojen kulut, jotka menevät oikeuteen, ja siellä myöskin määrätään niistä hinnat, niin se nostaa näiden köyhien ihmisten velkatasoa ja he eivät pääse koskaan siitä velastaan pois. Tullaanko tässä jonkinnäköistä oikotietä tekemään, niin että kaikkiin ei tarvittaisi sitä tuomarin kopautusta?

Puhemies Paula Risikko: Sitten taitaa olla puhujalistan aika. Ensimmäisen puheenvuoron tässä vaiheessa käyttää edustaja Kurvinen.

14.34 Antti Kurvinen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tämä käsittelyssä oleva tuomioistuinviraston perustaminen on erittäin myönteinen asia, ja haluan kiittää siitä Sipilän hallitusta.

Tämä on ollut pitkäaikainen tavoite, jota muun muassa Suomen Lakimiesliitto on hyvin voimakkaasti ajanut. Kyllähän se tämän esityksen suurin pihvi on kuitenkin se, että tällä vahvistetaan suomalaisten tuomioistuinten riippumattomuutta ja vahvistetaan sitä vallan kolmijako-oppia, jossa me täällä säädämme lait, virkamiehet käyttävät toimeenpanovaltaa ja sitten riippumattomat, erottamattomat tuomarit soveltavat lakeja. Tämä on sillä lailla po-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

sitiivinen asia ja lisää ainakin riippumattomuutta. Toivon, että myös tuomioistuinlaitoksen laatua tämä esitys tulisi parantamaan.

Minusta edustaja Raatikainen käytti täällä debatissa erinomaisen puheenvuoron siitä, että meillä on erittäin paljon määräaikaisessa virassa olevia tuomareita — ja itsekin tunnen henkilökohtaisesti monia nuoria tuomareita, jotka ovat tässä tilanteessa — ja pelkäänpä, että se on omiaan heikentämään meillä esimerkiksi laadukkaan, hyvän, parhaan henkilöstön saamista tuomareiksi. Muutenkin se riippumattomuus on kyseenalaista, jos sinun tuomarinvirkasi on muutaman kuukauden pätkissä. Siihen tarvittaisiin varmasti uusia ideoita.

Puhemies! En voi olla vielä palaamatta tähän sijaintipaikka-asiaan. Toivoisin, että oikeusministeri kertoisi, miksi hän ei noudattanut alueellistamisen koordinaatioryhmän suositusta, että asia ratkaistaisiin koko valtioneuvoston istunnossa. Lisäksi tuntuu hassulta se, kun täällä kerrotaan, että laadukasta oikeudellista osaajakuntaa ei saada mistään muualta kuin pääkaupunkiseudulta. Mitä oikein sitten vaikkapa Rovaniemen tai Vaasan oikeustieteelliset tekevät? Ovatko ne aivan laaduttomia yksiköitä? Meillä on juristeja pitkin Suomea, meillä on hovioikeuksia useammalla paikkakunnalla. Voisi sanoa, että tämä olisi helppo alueellistettava kohde. Ja en voi olla mainitsematta tästä asiantuntijaselvityksestä, että aika heikolla tasolla vielä näyttää olevan oikeusministeriössä digitalisaatio, jos matkakustannusten, matkustelun fyysisten kokousten, vuoksi perustettiin tämä sijaintipaikka pääkaupunkiseudulle, koska vaikkapa pörssiyritykset käyttävät todella paljon sähköisiä kokouksia.

Puhemies! Lisään vielä loppuun sen, että muissa Pohjoismaissa on katsottu tarpeelliseksi alueellistaa tämäntyyppiset virastot, tällaiset tuomioistuinvirastot. Alueellistaminen on pohjoismainen malli.

14.36 Markus Lohi kesk: Arvoisa puhemies! Vielä haluan tähän alkuun kiittää oikeusministeriä siitä, että tämä tuomioistuinvirasto ollaan vihdoinkin perustamassa Suomeen. Se on erittäin tarpeellinen hanke ja korostaa nimenomaan, että halutaan pitää vallan kolmijakopinkin mukaan nämä eri regiimit erillään Suomessa. Tuomioistuinviraston tehtävähän olisi huolehtia tuomioistuinlaitoksen toimintaedellytyksistä, kuten ministeri tuossa edellä totesi, tuomioistuinten toiminnan kehittämisestä ja suunnittelusta ja niiden tukemisesta ja niin edelleen. Tämä on siis erittäin tärkeä laki, mitä nyt ollaan täällä lähete keskustelussa käsittelemässä.

Täällä on luonnollisesti noussut esille tämän uuden viraston sijoituspaikka, ja minusta on ihan aiheellista käydä keskustelua siitä vielä. Haluan ihan alkuun varmuuden vuoksi sanoa, että eihän minulla Vantaata vastaan mitään ole, se on hieno paikkaunta, siellä varmasti tehdään hyvää työtä. Mutta kun puhutaan koko Suomen kehittämisestä, niin kyllä se tänä päivänä on sitä, että ei niinkään yritetä hajottaa vähän joka puolelle kaikkea, vaan se on sitä, että pyritään vahvistamaan kunkin alueen ja paikkakunnan luontaisia vahvuuksia. Silloin kun siihen on järkevät perusteet, niin varsinkin uusien virastojen osalta katsotaan, mikä olisi semmoinen järkevä sijoituspaikka, jossa on jo olemassa osaamiskeskittymä, puhutaan klustereista, ja meillä on olemassa Suomessakin useita paikkakuntia, joissa on oikeudellisen osaamisen keskittymiä. Siellä on hovioikeutta, siellä on oikeustieteellistä koulutusta ja niin edelleen.

Kun katsotaan muita Pohjoismaita, kuten edustaja Kurvinen edellä hyvin totesi, Ruotsi ja Norja ovat tehneet ratkaisun, että heidän tuomioistuinvirastonsa on sijoitettu noin tunnin lentomatkan päähän pääkaupungista. Ja kyllä hekin varmasti sitä ratkaisua tehdessään ovat

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

lähteneet ihan samasta tavoitteesta kuin edellä ministerin kuulimme toteavan, että tuomioistuinten parhaan toimintakyvyn turvaaminen ja tuomioistuinviraston toimintakyvyn turvaaminen on se ohjaava tekijä. Mutta he ovat päätyneet tähän, ja heillä näyttää olevan voimakkaamminkin se suunta, että katsotaan vähän, että koko maata kehitetään.

On tunnustettava se, että vaikka Vantaa on hieno paikkakunta, niin eihän tämmöinen muutaman kymmenen hengen sinänsä tärkeä virasto, mutta ei kovin iso virasto, Vantaalle ole valtavan tärkeä työllistymismielessäkään. Mutta jos se olisi sijoitettu jollekin toiselle paikkakunnalle Suomessa, niin se olisi ollut tietyllä tavalla kruununjalokivi, josta se paikkakunta olisi varmasti pitänyt erittäin hyvää huolta ja hakenut sille parhaat mahdolliset toimintaedellytykset sillä kyseisellä paikkakunnalla. Kun meillä jo luontainen väestökehitys näyttää olevan sitä, että väestö pakkautuu pikkuhiljaa tänne pääkaupunkiseudulle ja suuriin keskuksiin, niin sitä kannattaisi myös poliittisesti katsoa, voitaisiinko vähän vastavirtaan tässä kysymyksessä mennä ja rakentaa eheää Suomea tältäkin kannalta.

Kuten täällä edellä on todettu, tämä sijoituspäätöshän kävi alueellistamisen koordinaatiotyöryhmässä ja koordinaatiotyöryhmä lausunnossaan edellytti, että tämä sijoittamispäätös olisi syytä viedä valtioneuvoston päätettäväksi. Sen takia olen kyllä hieman pahoillani, että näin ei toimittu, ja on tunnustettava sekin, että kyllä tässä meidän monipuoluejärjestelmässä hallituspuolueiden välilläkin on näkemuseroja ja keskustan ryhmä tästä antoi kyllä selvän ja hyvin yksimielisen viestin, että tämä olisi syytä alueellistaa. Ja myös Itä- ja Pohjois-Suomen maakunnat yhdessä yksimielisesti ottivat kantaa alueellistamisen puolesta.

Nyt olemme kuitenkin tässä, ja eteenpäin on katsottava. Kokonaisuutena hankehan on hyvä, vaikka tähän vähän kyllä jääkin tämmöistä ikävää sivumakua, kun hienot mahdollisuudet jätetään nyt käyttämättä.

14.41 Kari Tolvanen kok: Arvoisa rouva puhemies! Tästä tuomioistuinvirastosta, tai tuomiohallinnosta, millä nimellä sitä nyt kutsutaankaan, on puhuttu jo vuosikausia ja monta hallituskautta, ja nyt meillä on semmoinen oikeusministeri, joka on toteuttanut tämän. Eli kiitos oikeusministerille. Te ette pelkästään puhu, vaan te toimitte, tässäkin asiassa, niin kuin monessa muussa.

On todella tärkeää, että tämä tuomioistuinvirasto vihdoin perustetaan. Se hoitaa erittäin tärkeitä tehtäviä: se huolehtii tuomioistuinten toimintaedellytyksistä, toiminnan kehittämisestä, suunnittelusta ja tukemisesta. Niin kuin sanoitte, nämä eivät ole mitään tämmöisiä palkanlaskentatehtäviä, vaan tänne tarvitaan erityisosaajia, sekä juridisen osaamisen alueelta että myös kehittämisen, koulutuksen alueelta — huippuosaajia. En väitä, etteikö niitä olisi joka puolella Suomea, mutta näitä tähän virastoon tarvitaan.

On tärkeätä, että tämä on itsenäinen keskusvirasto. On tärkeää, että tuomioistuimet myös ulkoisesti näyttävät riippumattomilta, että ne eivät näytä olevan poliittisessa ohjauksessa. En väitä, että näin olisi, mutta se saattaa näyttää siltä, ja nyt tällainen itsenäinen virasto poistaa tämän ulkoisesti hankalan tilanteen.

Se on ihan selvää, että tämän viraston henkilöstön, joka valitaan, pitää olla sellaista kokenutta, arvostettua henkilökuntaa, joka saa tuen täältä niin sanotulta operatiiviselta tasolta elikkä tuomareilta, jotka siellä arjessa, kädet savessa, niitä tuomioita jakavat. Minun mielestäni tämän henkilöstön, joka valikoituu, pitää olla todella kokenutta, niin että heillä on näkemyksiä. Tätä taustaa vasten kysyisinkin — varmaan selvitysraporteissa onkin — onko tämä yksi peruste, miksi tänne Etelä-Suomen suunnalle tämä virasto nyt päätettiin sijoittaa. En väitä, etteikö muualla Suomessa olisi ammattitaitoista henkilöstöä, mutta uskoii-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

sin, että tänne Etelä-Suomeen heitä on helpommin saatavilla. Oliko tämä se peruste, eräs niistä?

14.43 Eeva-Maria Maijala kesk: Arvoisa puhemies! Tuomioistuinviraston perustamiseen liittyy tuomioistuinlaitoksen keskushallintotehtävien siirtäminen pois oikeusministeriöstä. Vanhan vallan kolmijako-opin mukaan ajateltuna päätös onkin perusteltu. Sen voidaan katsoa edistävän tuomioistuinten riippumattomuuden periaatetta, ja se näyttää paremmalta myös kansainvälisessä vertailussa. Toisaalta, oikeusministeriö lienee tähänkin asti hoitanut näitä tehtäviä tuomioistuinten riippumattomuutta kunnioittaen, eli eihän meillä mitään isompaa ongelmaa ole kyllä ollut tähänkään mennessä.

Julkisuudessa keskustelu tuomioistuinvirastosta on keskittynyt lähinnä tuomioistuinviraston sijoituspaikkaan. Tämä on sinänsä ymmärrettävää. Muun muassa monissa Pohjoismaissa valtion virastoja siirretään pääkaupungista maakuntiin tasapuolisen aluekehityksen edistämiseksi. Meillä kuitenkin oikeusministeri on päättänyt sijoittaa tuomioistuinviraston Vantaalle, vaikka yhdeksän muutakin kaupunkia olivat valmiina ja kelvollisia sijoituspaikaksi. Kun ministeri äsken kertoi perusteluja, niin en minä ainakaan löytänyt niistä perusteluista syytä, että minkä takia se piti siirtää juuri Vantaalle. Kun joka tapauksessahan sen tulee siirtyä Helsingistä jonnekin, niin minkä takia sen pitää sitten siirtyä Vantaalle, johon pitää kaikki alkaa rakentamaan alusta alkaen?

Tässä kokonaisuudessa on kyse myös oikeudenmukaisuudesta. Julkista keskushallintoa ylläpidetään koko Suomesta kerättävillä verovarjoilla. Kuitenkin niiden työntekijät asuvat pääasiassa pääkaupunkiseudulla, maksavat veronsa pääkaupunkiseudun kunnille ja käyttävät lähinnä näiden alueiden palveluita. Kyse on suuresta tulonsiirrosta maakuntien Suomesta ruuhka-alueelle. Me, muun Suomen asukkaat, siis elätämme hyvin pitkälle pääkaupunkiseudun asukkaita. Pitääkö meidän kaikessa jatkaa tätä elättämistä? Kannustankin valtionhallintoa, että se ottaisi mallia muun muassa Kansaneläkelaitoksesta, joka on menestyksellisesti alueellistanut toimintonsa eri puolelle Suomea. Myös säästöjä syntyy, kun toimitilat otetaan edullisten neliöhintojen perusteella. Alueellistaminen toimisi myös oikeuslaitoksen puolella, jos vain hyvää tahtoa riittää.

Yhtään ei pidä antaa periksi, vaan tuomioistuinvirastossa täytyy olla pätevää, osaavaa henkilöstöä, laadusta me emme saa tinkiä ollenkaan. Meidän täytyy lähteä siitä, että sijoittumisen pitää olla koko valtion etu. Ja koko valtion etuhan on, että se on ensinnäkin kustannustehokas ja toimiva kokonaisuus.

Tuossa jo aikaisemmin sanoin esimerkkinä Rovaniemen, jonka tunnen kaikkein parhaiten: Siellähän minun tietojeni mukaan on paljon osaajia, on hyvä osaamiskeskittymä, se on kiinnostava paikka. Lappiin tulee mielellään asukkaita pysyvästi asumaan ja olemaan. Se on turvallinen ympäristö, varma ympäristö. Siellä on todellakin hyvä yliopisto. Sinne ympäristöön on saatu hyvin päteviä opettajia ja osaajia. Siellä on olemassa hyvät yhteydet, erittäin hyvät kulkuyhteydet, hyvät nettiyhteydet ja kaikki muut. Eihän asiakkaan välttämättä tarvitse niin hirveän paljon kulkeakaan sinne Rovaniemelle. Tosin Suomihan on kulkuyhteyksien osalta hyvin nopea ja pieni maa. Minä itse asun 1 000 kilometrin päässä täältä Helsingistä. Jos oikein pitää vauhtia, ei minullakaan kestä kuin neljä tuntia, niin minä olen täällä. Kun ensin ajan sen 200 kilometriä Rovaniemen lentokentälle ja sitten sieltä tulen tänne, niin minä olen jopa neljässä tunnissa täällä eduskunnassa. [Timo Heinonen: Ja Vantaalle nopeammin! — Naurua] — Vantaa on yksi vaihtoehto. Mutta niin kuin minä sanoin, sinne pitää kaikki rakentaa uusiksi. Meillä on Rovaniemi, Rovaniemi olisi minulle

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

paljon lähempänä, mutta Rovaniemi on muualtakin Suomesta hyvin nopean yhteyden päässä. — Pääkaupunkiseudun etu on ehdottomasti se, että koko Suomessa menee hyvin.

Vielä sen verran kärjäoikeusverkostosta, että kun itse aikoinaan auskultoin Kemijärven kärjäoikeudessa ja sain sitä kautta varatuomarinkin paperit, niin sielläkin oli aina pätevä tuomari, siellä oli pätevä laamanni ja oli henkilökuntaa hyvin käytössä. Mutta viime vuosina koko Suomen kärjäoikeusverkosto on ajettu todella pahalla kädellä alas. Ja nyt se, että tämä tuomioistuinvirastokin aiottaisiin sijoittaa Vantaalle, on sitten kyllä keskittämisen piste koko tämän laitoksen alasajossa. [Timo Heinonen: Mihin me tarvitaan oppositioita?]

14.49 Antero Laukkanen kd: Arvoisa rouva puhemies! Tämä tuomioistuinviraston perustaminenhan perustuu oikeudenhoidon uudistamisohjelmaan, joka vuonna 2013 julkaistiin. Suomalaista oikeuslaitosta uudistetaan nyt vahvalla kädellä tuon ohjelman pohjalta, ja myös paljon hyviä asioita siellä tapahtuu. Täytyy tietysti todeta, että on vielä liian aikaista arvioida, mitä nämä kaikki uudistukset sitten yhdessä tuottavat. Kaikista eniten olen huolissani kansalaisten oikeusturvan toteutumisesta, erityisesti pienituloisten ihmisten ja niiden, joiden on muutenkin vaikea saada asiaansa käsiteltäväksi.

Tuomioistuinten ja kärjäoikeuksien määrä harvenee voimakkaasti. Erilaisista kielellisistä oikeuksista jatkuvasti tingitään. Ne tuottavat nyt erilaista tuskaa monella paikkakunnalla. Henkilökuntaa on vaikea saada muuttamaan uusiin pisteisiin kielitaitonsa kanssa. Tästä meillä vielä tulevaisuudessa varmasti saadaan paljon raportteja.

Tuomioistuinviraston perustaminen on erittäin tervetullut kokonaisuudistus, ja siitä täytyy todeta, että se on erittäin laajaa luottamusta ja toivettakin toteuttava esitys. Vastustajia on ollut kovin vähän, ja koko tuomarikunta sekä asianajajakunta tätä uudistusta tukevat.

Tämä sijaintipaikka täällä tietysti herättää kipua, ja toivoisinkin, että valtioneuvosto vielä keskenänsä kävisi tästä paikasta avoimen keskustelun, joka vastaisi sitä prosessia, kuten oli luvattu meille kansanedustajille, että näin tätä asiaa hoidetaan. Jos sellainen keskustelu on käyty — minähän en voi tietää kaikkea, mitä on käyty — niin sitten olisi hyvä saada siitäkin selvitys, miksi hallituspuolueet ovat tällaiseen ratkaisuun päätyneet, että tätä alueellista sijoittamista ei tässä harrasteta, vaikka sellainen mahdollisuus olisi ja se tukisi koko maata paremmin kuin se, että kaupunkiseudut vain vahvistuvat. Pääkaupunkiseudulta olevana poliitikkona laitan tässä tulevan eduskuntavaalipaikkanikin vaakalaudalle, mutta silti olen sitä mieltä, että Suomi kyllä ansaitsee sellaisen kokonaisvaltaisen kohtelun näissä isoissa päätöksissä.

14.51 Hanna-Leena Mattila kesk: Arvoisa rouva puhemies! Tuomioistuinhallinnossa on tapahtunut paljon keskittämistä, joka on suurelta osin perusteltavissa kehittämis- ja säästösyillä mutta ei kaikilta osin.

Marraskuussa 2017 Raahan seutukunta sai vahvistuksen pitkään velloneelle keskustelulle Raahan kärjäoikeuden lakkauttamisesta. Eduskunta oli tehnyt päätöksen yhdistää Ylivieska-Raahan kärjäoikeus Oulun kärjäoikeuteen. Vaikka kyse oli osasesta laajassa kärjäoikeusverkoston kehittämishankkeessa, tuntui lopullinen päätös musertavalta. Olkoonkin, ettei suurin osa seutukunnan ihmisistä koskaan käyttäisi kärjäoikeuden palveluita, on se yksi kaupungin ja seutukunnan elinvoimasta viestivä osatekijä. Jatkossa Raahessa ei saisi kärjäoikeuden palveluja laisinkaan, vaan Raahan alueen kärjäistunnot järjestettäisiin pääsääntöisesti Oulun oikeustalolla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

Uudistusta ja siihen kuuluvaa käräjäoikeusverkoston karsimista on perusteltu pitkälti säästösyillä. Lähivuosina käräjäoikeuksissa on tiedossa merkittäviä digitaalisia ja turvallisuuteen liittyviä uudistuksia, jotka vaativat satsauksia. Uudistusta on perusteltu myös sillä, että se parantaa lainkäytön laatua, kun tuomarit voivat kehittää syvempää erityisosaamista.

Rouva puhemies! Haluan kysyä oikeusministeri Häkkäselältä nyt, kun uudistus näyttää siis tulevan ja sen myötä Raahesta käräjäoikeus poistuu: Onko Oulun käräjäoikeus itse valmis uudistukseen? Onko siellä tarvittavat toimitilat käytössä, kun uudistuksen on määrä astua voimaan vuoden 2019 alusta? Tiedossa on, että nykyisiä toimitiloja piinaavat sisäilmaongelmat. Tuleeko uudistuksesta tältä osin lopulta säästöä, jos Oulun käräjäoikeudelle pitää hankkia uudet, terveelliset toimitilat, vaikka Raahessa olisi varta vasten oikeustaloksi rakennetussa kiinteistössä terveelliset toimitilat vain 75 kilometrin päässä Oulusta edelleen käytettävissä?

14.54 Hannu Hoskonen kesk: Arvoisa rouva puhemies! Semmoinen asia unohtui, arvoisa puhemies, sanoa, että tämä tuomioistuimen riippumattomuuden turvaaminen on totta kai se ykkösasia, niin kuin ministeri itse hyvin puheenvuorossaan korosti. Mutta sen jälkeen, kun katsotaan näitä riippumattomuustilanteita, mitä tuomioistuimella pitää välttämättä olla — se on itsestäänselvyys, siitä ei kannata edes keskustella — niin sitten kun on tämä uusi hallintovirasto, missä se sitten aloittaakaan, sen tehtävähän tietysti ovat tällä hetkellä oikeusministeriön tehtäviä ja ne siirretään tälle uudelle virastolle, mikä sinänsä on järkevää, että voidaan ne keskittää yhteen paikkaan ja katsoa kokonaisuutta. Ne hallinto- ja tehtävät, jotka siirtyvät, totta kai helpottavat sitten oikeusministeriön omaa työtä, ja sitten se oma työ, mikä helpottuu, toivon mukaan näkyy myös esimerkiksi eriasteisen lainsäädännön kehittämisessä niin, että pystytään turvaamaan tässäkin maassa paljon kritiikkiä saanut erilaisten uusien lakien ja niihin liittyvien ongelmakohtien kohentaminen, niin että yhä parempaa lainsäädäntöä Suomeen saataisiin aikaiseksi. Nythän on paljon keskusteltu julkisuudessa, että meidän lainsäädännön ja varsinkin uusien lakiesitysten taso on kovin heikkoa ollut ja siellä on ollut virheitä. Toivon mukaan tässäkin asiassa päästään eteenpäin.

Se, että uusi virasto huolehtii oikeuslaitoksen toimintaedellytysten parantamisesta koko maassa, on myös erittäin hyvä ja tavoiteltava asia, ja tässä yhteydessä nostan kyllä esille tämän toimipaikan, missä tämä uusi virasto sitten aloittaakin. Alueellinen koordinaatioryhmä on tämän käsitellyt viime kesänä ja lausunut siitä painavan sanan, että sen pitäisi olla valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistava asia. On aivan luonnollista, että tällaisessa asiassa, kun uusia virastoja perustetaan, siitä käytäisiin kokonaisvaltainen poliittinen keskustelu, ettei sorruttaisi sellaiseen menoon, kuten on huomattu esimerkiksi lääketutkimuskeskus Fimean tapauksessa, jossa sitä alueellistettiin Kuopioon ja siitä nousi sitten aivan valtava meteli, vaikka Kuopiossa on maailman huippulääketiedettä ja myös lääkeosaamista. Elikkä kyllä sitä osaamista muuallakin on.

Minä en halua kenenkään arvostelukykyä tai harkintakykyä tässä asettaa kyseenalaiseksi, vaan kysymys on siitä, että meidän pitäisi tunnustaa, että tässä maassa on osaamista hyvin monella puolella Suomea. Esimerkiksi oikeustieteen alalla hyvin monessa yliopistossa opetetaan korkeatasoista oikeustiedettä tässä maassa tuloksellisesti, ja ne ovat saaneet erittäin hyvää jälkeä maassa aikaan, ja tämänkin joskus pitäisi näkyä. Eihän se, hyvänen aika, voi niin olla, että kaikissa tapauksissa ikään kuin peruslähtökohta on, että kaikki pääkau-punkiseudulle ja sitten muutamasta pienestä rippeestä loput tappelevat. Niinhän se ei voi olla.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

Toivon, arvoisa rouva puhemies, ja toivon myös, arvoisa ministeri, kun te olette paikalla, että vielä kerran harkitsisitte tätä, vaikka mikäli oikein ymmärsin teidän puheenne parren, sitä harkintaa tuskin enää tulee. Toivon kuitenkin, että se tulisi.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan nämä kolme puheenvuoroa tästä reippaasti.

14.57 Olavi Ala-Nissilä kesk: Arvoisa puhemies! Kyllä hyvinkin reippaasti. — Tässä on hyvä käydä keskustelua oikeusministeriön hallinnon kehittämisestä, sen palvelujen saatavuudesta ja myöskin alueellisista vaikutuksista. Suomessa valmistui viime vuonna seutukaupunkiohjelma, jossa myöskin siinä yhteydessä katsottiin julkisten työpaikkojen vaikuttavuutta ja palvelujen saatavuutta. Osin se perustui tarkastusvaliokunnan lausuntoon koskien Savonlinnan tilannetta, kun sieltä opettajakorkeakoulu lakkasi. Minusta tässä ei ole yksin kysymys työpaikoista vaan myöskin palvelujen saatavuudesta ja vaikuttavuudesta, joita pitäisi näissä kakkoskaupungeissa, seutukaupungeissa, joita on 55 kappaletta Suomessa, katsoa.

Tässä tulen vähän asiasta sivuun, tähän ulosottoimeen, josta siitäkin tässä voin sanasen sanoa. Minusta digitalisaatio etenee ja ne palvelut on hyvä pitää kuitenkin lähellä seutukaupunkeja silloin, kun on tarvetta. Eli Varsinais-Suomessa Turussa ei edes ole tiloja keskittää näitä palveluja, kuitenkin sellainen suunnitelma on olemassa. Minusta, jos me viemme seutukaupunkiohjelmaa eteenpäin, pitää nyt kerta kaikkiaan ottaa huomioon myöskin tämä alueellinen vaikuttavuus, palvelujen saatavuus ja näiden alueiden kehittyminen, joista monet ovat todella vahvoja vientikaupunkeja ja pitävät Suomen taloutta yllä.

14.58 Sanna Marin sd: Arvoisa puhemies! Tuomioistuinvirasto itsessään on varsin perusteltu, pitkään odotettu. Esimerkiksi lakivaliokunta on pitkään peräänkuuluttanut sitä, että tuomioistuinvirasto Suomeen saadaan. Sinänsä esitykseen itsessään ei ole huomauttamista.

Mutta hieman hämmentyneenä olen kyllä seurannut tätä keskustelua ja sen takia tämän puheenvuoron halusinkin pitää ja oikeastaan kysyä, onko tässä nyt joku riski, että tämä tuomioistuinviraston eteenpäinmeneminen ei olekaan niin itsestäänselvää kuin vielä aikaisemmin ajattelin. Täällä keskustan ja kokoomuksen kansanedustajat ovat oikeastaan aika lailla tukkanuottasilla. Kokoomuksen kansanedustaja Heinonen on täällä muutaman kerran jo huutanut omalta paikaltansa, että mihin tässä oppositiota oikein tarvitaan. Olen hämmentynyt. Keskustan ja kokoomuksen välillä selvästi on tässä asiassa syvä juopa, iso ristiriita. Oikeusministeri on tässä salissa saanut aika kovaakin arvostelua tämän paikkakunnan osalta, ja nyt oikeastaan haluan kysyä oikeusministeri Häkkäselältä ja hallituspuolueiden edustajilta: onko nyt riski, että tämä asia ei mene eteenpäin? Tässä selvästi on hallituspuolueiden välillä nyt aikamoinen ristiriita ja ristiveto.

Puhemies Paula Risikko: Täällä oli yksi puheenvuoropyyntö vielä, edustaja Heinonen, ja sen jälkeen 2 minuutin vastaus ministerille.

14.59 Timo Heinonen kok: Arvoisa rouva puhemies! Täytyy todeta, että tämä pääministeri Juha Sipilän hallituksen esitys on minun mielestäni hyvä. Niin kuin tässä keskustelussa on esille tullut useamman kerran, tuomioistuinvirastosta on pitkän aikaa puhuttu, mutta nyt oikeusministeri Häkkäsen johdolla tämä toteen laitetaan ja toimeen pannaan. Itse asias-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

sa tämä hallituksen esitys ymmärtääkseni on ollut valtioneuvostossa ja mennyt valtioneuvoston käsittelyssä yksimielisenä eteenpäin. Se tästä keskustelusta.

Arvoisa puhemies! Eli vuoden 2020 alussa perustetaan siis tuomioistuinvirasto, ja tällä halutaan vahvistaa ennen muuta oikeusvaltion kulmakiviin kuuluvaa tuomioistuinten riippumattomuutta, mikä on tullut tässä keskustelussa useissa puheenvuoroissa esille. Tuomioistuinvirasto toimisi keskusviranomaisena ministeriötä luontevammin ja vastaisi siis tuomioistuinten keskushallintotehtävistä. On varmasti järkevää, että näitä yhdistetään, ja näin saadaan tehokkuutta tällekin puolelle. Virastolle tulee siis pääosa niistä keskushallintotehtävistä, joita tähän asti ja vuoteen 2020 asti hoidetaan oikeusministeriössä, ja tämän jälkeen oikeusministeriö huolehtisi sitten tuomioistuinlaitokseen liittyvistä valtioneuvostotason tehtävistä, kuten strategisesta ja taloudellisesta ohjauksesta ja säädösvalmistelusta.

Arvoisa puhemies! On hyvä, että tämä asia nyt etenee, ja toivotaan, että myös eduskuntakäsittely menee hyvässä hengessä eteenpäin.

Puhemies Paula Risikko: Ja vielä edustaja Kurvinen, vastauspuheenvuoro.

15.01 Antti Kurvinen kesk (vastauspuheenvuoro): Kiitos, rouva puhemies! Täytyy sillä tavalla oikaista Timo Heinosen hyvää puheenvuoroa, että tietysti tämä tuomioistuinvirasto on lähtenyt valtioneuvostosta yksimielisenä, mutta sijaintipaikka-asia on sellainen, jota ei ole koko valtioneuvoston käsittelyyn tuotu. Tämä on syytä varmasti oikaista, ja voidaan todeta, kun täällä on myös kaksikielisestä henkilöstöstä puhuttu, että vaikka olemme edustaja Maijalan kanssa opiskelleet Lapissa, niin esimerkiksi Vaasassa olisi ollut helppoa hovi-oikeus- ja hallinto-oikeuspaikkakunnalle saada kaksikielistä henkilöstöä. [Timo Heinonen: Ei ollut tarpeen oikaista, kun en puhunut sijoituspaikasta!]

Puhemies Paula Risikko: Sitten ministeri, 2 minuuttia. Mikäli joku haluaa varata nyt vielä puheenvuoroja, niin ne siirtyvät kyllä sitten iltaan, koska nyt on pakko siirtyä toiseen asiaan, aivan niin kuin oli suunnitelmassa.

15.02 Oikeusministeri Antti Häkkänen: Arvoisa puhemies! Tässä on tosiaan kaksi asiaa: hallituksen esitys tuomioistuinvirastoksi ja sijaintipaikka. Sijaintipaikka on puhtaasti ministerin omassa toimivallassa, kuten se on ollut perinteisesti ja on ollut aiemminkin. Ne ovat teknisiä ja hallinnon järjestämiseen liittyviä kysymyksiä. Lainsäädäntökysymykset kuuluvat tämän salin asioihin.

Kiitos siitä hyvästä palautteesta, joka tästä hankkeesta tulee. Kaikista tärkeintä on nyt se, että tuomioistuinvirasto saadaan hyvässä hengessä täältä eteenpäin ja kyetään kehittämään tuomioistuinjärjestelmää niin, että kansalaisten oikeusturva jopa paranee Suomessa, eli saadaan järjestelmä niukkojen resurssien aikana toimimaan niin, että laadukasta oikeusturvaa saa jokainen kansalainen riippumatta lompakon paksuudesta. Tuomioistuimen ratkaisujen luotettavuus on ensisijaista, ei se, missä sijaitsee vaikkapa nyt tuomioistuinvirasto. Sekin täytyy ottaa huomioon, mutta se ei ole ensisijainen peruste.

Tarvitaanko Suomessa tällainen palomuri? Olen pitänyt tärkeänä, vaikka me olemme maailman kärkipäässä oikeusvaltiomittareissa, että me silti vahvistamme Suomessa puoluepoliitikkojen ja tuomioistuinratkaisujen ja tuomioistuinten välistä palomuuria. Ja vaikka Suomessa ei ole ongelmia ollut, niin tässä on tietty korjattava asia siinä, että poliittisesti johdettu ministeriö on hyvin tiiviisti tuomioistuinhallinnossa kiinni edelleen. Oikeusvalti-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 89/2018 vp

on periaatteena on vallan kolmijako-oppi, jossa lainsäädäntövalta, hallintovalta ja tuomiovalta erotetaan selvästi, ja tämä vahvistaa nyt sitä periaatetta. Euroopassa monet maat kulkevat tällä hetkellä oikeusvaltioasioissa toiseen suuntaan, erittäin huolestuttavaan suuntaan. Suomi ottaa tällä tuomioistuinvirastoasialla selvän askeleen vielä vahvemman oikeusvaltion suuntaan.

Tässä kysyttiin näistä johtokunnan jäsenistä, voivatko kunnanvaltuutetut olla tuomioistuinviraston johtokunnan jäseninä. Sen takia en ole pitänyt perusteltuna sitä, että siellä voisivat kunnanvaltuutetut olla, että he ovat poliitikkoja. He eivät kuulu sinne tuomioistuinviraston johtokuntaan. Toivottavasti löytyy muita tehtäviä.

Alueellistamisen kehittämissuunnitelma [Puhemies koputtaa] on pohtinut tätä asiaa, ja sieltä tuli viesti, että voisiko oikeusministeriö harkita tämän viemistä valtioneuvostoon, mutta koska se kuuluu juridisesti minun toimivaltuuksiini, käytin toimivaltuuksiani ja tein ratkaisun. Valitsin viraston sijaintipaikaksi parhaan mahdollisen. Salissa on esitetty taas lukuisia eri näkemyksiä kaupungeista. [Puhemies koputtaa] Kaikissa on omat hyvät puolensa, mutta miksi ei valita parasta, jos semmoinen on vaihtoehtona?

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin lakivaliokuntaan, jolle perustuslakivaliokunnan on annettava lausunto.